

تنگنای استراتژیک عراق در خلیج فارس

بهرام نوازی

عضو هیئت علمی گروه علوم سیاسی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)
مهرسا صافی

دانشجوی کارشناسی علوم سیاسی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

چکیده

خلیج فارس پس از خلیج مکزیک و خلیج هودسن سومین خلیج بزرگ جهان به‌شمار می‌آید که به سبب وجود منابع سرشار نفت و گاز در بستر آبی خود و سواحلش، در سطح بین‌المللی، منطقه بسیار مهم و راهبردی به‌شمار می‌آید به طوری که تحولات این پهنه آبی با سرعت و حساسیت خارج‌العاده‌ای بر کل نظام بین‌الملل اثر گذاشته و خود نیز به‌شدت تحت تأثیر نظامان جهانی است. عراق در میان ۸ کشور ساحلی خلیج فارس، دارای کمترین خط کرانه است؛ این کشور با برخورداری از ۴۳۷۰۷۲ کیلومتر مربع مساحت سرزمینی و همچنین بیش از ۱۱۵ میلیارد بشکه ذخایر شناخته شده نفتی، پس از عربستان و ایران رتبه سوم را از نظر وسعت و انرژی در منطقه دارد. این کشور در طول حیات سیاسی خود، از فقدان کرانه ساحلی مناسب با عمق استراتژیک مطلوب رنج برده است. چیرگی استراتژیک محسوس ایران در سواحل شرقی عراق و همچنین وجود جزایر کویته «مویان» و «وریه» قدرت مانور عراق را در خلیج فارس به‌شدت پایین آورده و حساسیت حاکمان عراق را برانگیخته است. مهم‌ترین عامل حساسیت در این ساحل کوتاه، وجود پابنده‌های نفتی و پالایشگاه‌های اصلی عراق است. کوتاه بودن طول ساحل و عرض ناکافی آن، عراق را در تنگنای استراتژیکی فرو برده که دو جنگ خلیج فارس در ۱۹۷۹ و ۱۹۹۰ در ارتباط مستقیم با این منطقه شعله‌ور شد. این مقاله سعی دارد تا با رویکردی توصیفی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و گزارش‌های خبری، حساسیت این بخش از خلیج فارس را که همواره یکی از کانون‌های ایجاد تنش در منطقه بوده است تحلیل نماید.

واژگان کلیدی: خلیج فارس، عراق، استراتژی، نفت، جغرافیا.